

Бібліографія : Єгорова І.В. Проблема проектування навчального процесу у вищій школі// Scientific Journal Virtus.-Issue # 8, October,2016, Published since 2014 /Cite Factor (Academic Scientific Journals); Scientific Indexing Services; International Innovative Journal Impact Factor (IIJIF).- С.65-68.

УДК 378.14

Єгорова І.В.

*канд.пед.наук, доцент кафедри педагогіки ім.Б.Ступарика ДВНЗ
«Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»,
yegorova.inga@gmail.com*

Україна, Івано-Франківськ

ПРОБЛЕМА ПРОЕКТУВАННЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Стаття присвячена процесу проектування курсу навчання педагогічних дисциплін у вищому навчальному закладі. У роботі автор розглядає процес проектування через аналіз його основних етапів. Першим етапом виступає мета навчання - прищепити студентам навички практичної діяльності, які б ґрунтувалися на глибоких теоретичних знаннях. Другим етапом проектування є формування змісту навчальної дисципліни – конкретних знань, умінь та практичних навичок, якими повинні оволодіти студенти, щоб реалізувати основну мету навчання.

Ключові слова: проектування, проектування курсу навчання, мета навчання, зміст навчальної дисципліни.

Постановка проблеми. Як показує досвід, поряд із знаннями, вміннями та навичками, які отримують студенти під час навчання у ВНЗ, саме готовність до професійної діяльності виступає важливою складовою характеристики майбутнього педагога. Оскільки тільки синтез всіх цих якостей і є тим індикатором, який дозволяє визначити здатність до реалізації студента-випускника у майбутній професії та у житті суспільства. Тому результатом роботи навчального закладу в сучасних умовах, має стати переорієнтація навчально-виховного процесу на отримання студентами ключових

компетентностей, які необхідні для розв'язання життєвих та фахових завдань та продуктивного здійснення життя як індивідуального проекту [1, с. 53]. Однак, у будь-якій практичній науковій діяльності мало висловити ідею, треба знайти форму, втілившись в яку, ця ідея могла б увійти в життя, зробитися придатною для використання. Якщо це твердження правильне по відношенню до будь-яких практичних дисциплін, то тим більше воно важливе для педагогіки.

Мета статті – проаналізувати процес проектування курсу навчання, основні його етапи, а також шляхи удосконалення проектувальних можливостей сучасних викладачів ВНЗ.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні очевидним є те, що реалізувати принципи особистісно-орієнтованого навчання при традиційному підході до освіти, традиційних засобах навчання, орієнтованих подекуди і на класно-урочну форму занять, неможливо. Для включення кожного студента в активний пізнавальний процес, повинно бути створено адекватне навчально-предметне середовище, яке забезпечувало б можливість вільного доступу до різноманітних джерел інформації, спілкування з товаришами, навчально-пошукової праці під час вирішення актуальних проблем.

Ось чому всі курси навчання починаються з їх проектування. Саме на цьому етапі викладачі виступають своєрідними інженерами-конструкторами навчальних курсів. Весь процес проектування здійснюється безпосередньо до початку процесу викладання. Але він є надзвичайно важливим, оскільки від нього залежить ефективність засвоєння студентами певної навчальної дисципліни. На сучасному етапі розвитку суспільства, який характеризується незвичайною рухливістю і мінливістю, проектувальна діяльність педагога домінує тому, що в ній поєднуються дослідницька діяльність із прогностичністю, інформативність освіти – з соціальним перетворенням. Основні розробки дослідження цієї проблеми здійснюються за допомогою засобів, що дозволяють без збільшення часу на навчально-виховний процес надавати можливість учням оволодівати науковими та технічними знаннями на сучасному рівні.

Проблема проектування курсу навчання привертає увагу багатьох сучасних науковців (Т.Батієвська, В.Безрукова, В.Краєвський, Н. Мачинська, В.Шепель та ін.).

Під терміном проектування розуміють «оформлені комплекси інноваційних ідей в освіті, у соціально-педагогічному поступі, в освітніх системах та інститутах, у педагогічних технологіях» [2, с.21].

Проектування складається із двох взаємопов'язаних етапів, а саме: визначення мети навчання та формування змісту курсу певної дисципліни.

Як стверджує дидактика – під метою навчання розуміють певну сукупність знань, умінь та навичок, якими повинен оволодіти учень у процесі навчання: «Важливо чітко окреслити, яких знань, умінь і досвіду мають набути учні» [3, с.81] Знання отримують із окремих наук шляхом опанування навчальними дисциплінами. Однак вміння та навички систематизовано та повно у традиційних формах навчання недостатньо виокремлені. Ось чому в реальному навчанні від основної мети навчання залишаються у роботі тільки знання. Адже саме знання в їх найрізноманітніших комбінаціях, видах та формах є кінцевим цільовим фактором традиційного навчання. Звідси і головні докори щодо традиційного навчання як до навчання, де студентами засвоюються виключно знання, проте залишається поза увагою операційно-діяльнісний компонент, оскільки студенти здатні добре відтворювати теоретичний матеріал (переказувати зміст підручників, конспектів), проте застосовувати отримані знання у практичній діяльності їм важко. Ситуація ускладнюється також і тим, що у деяких викладачів немає чіткого уявлення про ті вміння та навички, котрі повинні бути сформовані у студентів у процесі вивчення навчальних дисциплін. Тому, нажаль, часто все те, що пов'язано з вміннями та навичками, викладачі переадресовують виключно на заплановані періоди практик і, тим самим, знімають із себе відповідальність за фактичну невідповідність студента.

В процесі діяльнісного підходу до навчання ця проблема реалізується наступним чином. В якості мети навчання педагог визначає і ту діяльність (сукупність дій), яку в процесі учіння повинен навчитися виконувати студент.

Як правило під діями розуміють вміння вирішувати відповідні завдання в певній практичній діяльності (тобто на практиці). При цьому із процесу навчання знання нікуди не зникають. Їм, навпаки, відводиться чітка роль тих засобів, якими повинен оволодіти студент, щоб за їх допомогою здійснювати ту чи іншу практичну дію. Таке розмежування цілей (умінь виконувати певні дії) і засобів (знань, необхідних для виконання дій) навчання дозволяє по новому підходити до вирішення питання організації навчального процесу. Адже головна мета навчання у ВНЗ – прищепити студентам навички практичної діяльності, які б ґрунтувалися на глибоких теоретичних знаннях. Тобто, студенти повинні опанувати дії, щодо вирішення задач на практиці. Як найбільш поширений приклад, вони повинні вміти аналізувати ситуацію, приймати рішення, знаходити найбільш ефективний спосіб діяльності у даній ситуації, організувати взаємодію, спілкування тощо [4].

Крім того, у меті вивчення кожної дисципліни повинні бути вказані ті знання, які мають бути використані під час вирішення тих чи інших завдань.

Завдання, які можуть бути відображені в меті вивчення дисципліни варто згрупувати у такі напрями:

Типові задачі. Вони найчастіше зустрічаються у практиці і їх повинен навчитися вирішувати кожен студент.

Евристичні завдання. Це більш узагальнений тип задач, що зустрічається у певних видах діяльності. Загальні рішення можуть розглядатися на практичних заняттях, проте конкретна реалізація в різних ситуаціях різна.

Творчі завдання. Результат вирішення таких завдань невідомий завчасно і непередбачуваний. Тому вирішення таких завдань інколи важко спрогнозувати наперед. Такі завдання можуть вирішуватися тільки шляхом самостійних пошуків та креативного підходу.

З метою удосконалення підготовки майбутніх педагогічних працівників варто окреслити і перспективи щодо їх професійного зростання. Розвиток студентів забезпечується і за рахунок удосконалення логіки мислення, інтуїції та творчих здібностей [5, с.19-20]. А це, в свою чергу, вимагає від викладача

більш детального добору методик опрацювання спеціальних евристичних та творчих завдань а, отже, вміння застосовувати елементи проблемного навчання.

Звідси цілі навчання фіксуються через: а) *уміння* – необхідні для вирішення основних завдань в діяльності (типові задачі); б) *знання* (грунтовне знання дисципліни); в) *розвиток*, що проявляється у нових способах мислення, інтуїції та креативності (через вміння вирішувати евристичні та творчі завдання).

Звичайно, кристалізація цілей навчання по кожній дисципліні відбувається по-різному. Проте важливим є те, щоб викладач зумів виокремити у своєму курсі всі типи цілей навчання, а тому, щоб чітко уявляв, які навчальні завдання відповідають досягненню конкретної навчальної мети.

Організація змісту навчальної дисципліни є ще одним чинником у проектуванні курсу навчання. Зміст навчання тут розглядається як ті знання, уміння та практичні навички, якими повинні оволодіти студенти для того, щоб реалізувати основну мету навчання. Тому знання повинні бути надані у такий спосіб, щоб їх можна було застосувати у професійній діяльності. Як наслідок, студентам у першу чергу необхідно подавати знання про діяльність і її компоненти. Це дозволить майбутньому педагогу більш свідомо організовувати свою діяльність та орієнтуватися у її структурі.

В останні роки пробивають собі дорогу нові принципи особистісно-орієнтованої освіти, індивідуального підходу, суб'єктивності в навчанні які зажадали нових методів навчання. Сучасним педагогам та студентам потрібні такі методи навчання, які б:

- формували активну, самостійну й ініціативну позицію студента у навчанні;
- розвивали у першу чергу загальнонавчальні вміння та навички: дослідні, рефлексивні, самооцінюючі;
- формували не просто вміння, а компетенції, тобто вміння, безпосередньо пов'язані з досвідом їх застосування у практичній діяльності;
- були пріоритетно націлені на розвиток пізнавального інтересу студентів;
- реалізували принцип зв'язку навчання з життям.

Висновки. Отже, організовуючи зміст навчальної дисципліни потрібно завжди пам'ятати, що свідомість людини це системно-структурне утворення. Ось чому особистість намагається вкласти всю отриману інформацію у певну систему. Звідси, викладач повинен будувати вивчення своєї дисципліни з урахуванням того, як її будуть сприймати студенти. Найбільш доцільним тут може бути розкриття всієї структури навчальної дисципліни на перших заняттях. В подальшому педагогу варто нагадувати та акцентувати увагу студентів на тому, який елемент у структурі дисципліни розглядається на сьогоднішньому занятті, а що буде розкрито на наступному. Крім того, короткий екскурс у логіку та методологію науки тільки збагатить і підсилить зміст навчальної дисципліни та дасть більш повне, розширене уявлення студентам про предмет, що вивчається.

Література

- 1.Ващенко Г. Загальні методи навчання / Г. Ващенко. – Х.: Держвидав, 1999. – 231 с.
- 2.Борисова Н.В. Образовательные технологии как объект педагогического выбора: учеб.пособ./ Н.В.Борисова.-М.:ИЦПКПС, 2000. – 146 с.
- 3.Чепіль М.М. Педагогічні технології: Навч.посіб. / М.М.Чепіль, Н.З.Дудник. – К.: Академвидав, 2012. – 224 с.
- 4.Щербань П.М. Прикладна педагогіка: Навч.-метод.посіб. / П.М.Щербань. - К.: Вища школа, 2002. – 215 с.
- 5.Якса Н.В. Основи педагогічних знань: Навч.посіб. / Н.В.Якса. – К.: Знання, 2007. – 358 с.

References

- 1.Vashchenko G. Zagal'ni metody navchann'a / G. Vashchenko.- H. Derzhvydav, 1999. – 231 s.
- 2.Borysova N.V.Obrazovatel'nye tehnologii kak ob'ekt pedagogiceskogo vybora:uceb.posob./ N.V. Borysova .-M.ICPKPS,2000/-146 s.
- 3.Chepil'M.M. Pedagogichni tehnologii: Navch.posib./ M.M.Chepil',N.Z.Dudnyk.-K.:Akademvydav, 2012.-224 s.

4.Shcherban'P.M. Prykladna pedagogika: : Navch.-metod.posib./ P.M. Shcherban'/- K: Vyshcha shkola, 2002.- 215 s.

5.Jaksa N.V. Osnovy pedagogichnyh znan': Navch.posib./ N.V. Jaksa.- K.:Znannja, 2007. – 358 s.

Yehorova I.V.

Ph.D., Associate Professor, Associate Professor of Pedagogics behalf of the Bogdan Stuparyk, of the Vasyl Stefanyk Precarpathian National University

yegorova.inga@gmail.com

Ukraine, Ivano-Frankivsk

THE PROBLEM OF EDUCATIONAL PROCESS DESIGNING IN HIGHER EDUCATION

The article is devoted to the process of designing training course of pedagogical disciplines in higher education. In this work the author considers the process of designing through the analysis of its key stages. The first stage serves the purpose of education - to instill in students the practical skills, which would be based on a deep theoretical knowledge. The second stage is formation of content of the course of educational disciplines - specific knowledge and practical skills that students must master to realize the main purpose of education.

Keywords: projection, the training course projection, purpose of education, content of the course of educational discipline.